

ZEGERI BERNARDI
VAN ESPEN

OPERA OMNIA CANONICA

In Septem Partes distributa.

ZEGERI BERNARDI
VAN ESPEN

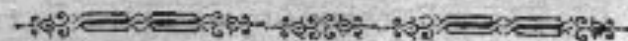
JURIS UTRIUSQUE DOCTORIS,
& SACRORUM CANONUM Professoris
in Academia Lovaniensi,

OPERA CANONICA

Quæ hæcenus in lucem prodierunt.

QUIBUS
ACCEDIT IN HAC SECUNDA EDITIONE
COMMENTARIUS IN CANONES ET DECRETA
JURIS VETERIS AC NOVI,
Et in Jus Novissimum.

OPUS POSTHUMUM EJUSDEM AUTHORIS.

PARS PRIMA;

COMPLECTENS
JURIS ECCLESIASTICÆ UNIVERSÆ

Hodiernæ Disciplinæ præsertim Belgii, Galliæ, Germaniæ & vicinarum
Provinciarum accommodati, Primam Partem:

CUM ADDITIONIBUS, QUÆ IN SUPPLEMENTO EXTABANT,
suis locis diligenter insertis.

LOVANIÏ,
SUMPTIBUS SOCIETATIS.
ANNO M. DCC. LIX.

Cum Approbationibus, ac Permissis Superiorum.

PROLEGOMENA.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

DE SCOPO & MATERIA OPERIS.

ITULUS huic Operi præfixus *JUS ECCLESIASTICUM UNIVERSUM* nonnullis eam posset ideam imprimere, quasi hoc Opere, omnia quæ ad hoc Jus spectant, contingerentur, Universumque Jus Ecclesiasticum plene in eo repræsentaretur; quod sanè non unum alterumvè, sed plura eaque proluxa Volumina requireret.

Igitur Opus hoc inscribitur *Jus Ecclesiasticum Universum*, non quòd in eo universa & singula ad Jus istud spectantia contineantur & explanentur, sed quòd universa, aut minus præcipua hujus Juris materiae eo modo proponantur & exponantur, ut sperem ex principiis politis ad notitiam hujus Juris Ecclesiastici perveniri posse, atque Dubia & Quæstiones in occurrentia dissolvi.

Ut autem totius *Juris Ecclesiastici*, seu *Discipline Canonice* ideam perfectam & plenam Lectori exponerem, Jus pristinum cum recentiore in singulis penè Discipline seu Juris Ecclesiastici punctis ita cumulare studui, ut ex Operis hujus lectione innotescat, quid pristina Ecclesia Disciplina statuerit, & quid hodierna circa singulos articulos decernat, aut toletet.

Nec tantùm utrumque Jus Ecclesiasticum, pristinum & hodiernum, simpliciter allegare volui, sed insuper indicare, quando, & qua occasione quibusque gradibus à pristina ad hodiernam Discipinam descenderimus.

Insuper praxim sive Discipinam hodiernam contra pristinos Patrum mores & Canonum constituta introductam sic repræsentare studui, ut usum legitimum ab abusu separarem; ostendendo qualiter illi nos conformare possimus, hunc verò vitare, aut etiam ei nos opponere & contradicere subinde debeamus.

Jus Ecclesiasticum sive *Canonicum* affine esse *Scientiæ Theologicæ*, plurimasque materias utriusque esse communes, quin & ex iisdem principiis resolvendas, nemo, qui utriusque vel modicam notitiam habet, ignorat.

Hinc jampridem dicere non dubitavit pius ac doctus Jo: Gersonius Universitatis Parisiensis Cancellarius in *Recommendatione Licentiautorum in Decretis*, per quadringentos inclusivè annos & amplius, sic fuisse gubernatam Ecclesiam, ut non esset distinctio Theologorum & Canonistarum: additque, quòd „ *Canones*, si benè inspiciamus, non sunt nisi conclusiones elicite vel illatae ex principiis Theologicis, idest, ex Evangelio & aliis. “
Libris Canonicis per illos, quibus dicit Christus: *Qui vos audit, me audit.* “

Ut igitur *Universum Jus Ecclesiasticum* repræsentaretur, necesse fuit, etiam attingere materias, quæ primo intuitu ad Theologicam magis, quàm Juris Ecclesiastici scientiam pertinere videntur, puta *de Sacramentis in genere & singulis eorum speciebus, Indulgentiis, aliisque similibus materiis.*

Quis enim nescit, & hisce in materiis multa ad Discipinam Ecclesiasticam spectantia esse immixta, quæ ex Canonibus, & Statutis positivis, non autem è Libris Canonicis aut principiis Theologicis immediatè dependent, aut resolvuntur?

Et nonne Pontifices hasce materias Decretalium libris inferendo, sufficienter ostenderunt, eas non à solis Theologis, sed & Canonistis esse tractandas? Scientes, in his plurimum *Juris Ecclesiastici* sive *Discipline* occurrere; uti & Gersonius notavit, subjiciens exemplum in „ uno per quod (ait) sciantur in cæteris. Confessio Sacramentalis est de Lege Evangelica propriè dicta; sed quòd fiat hoc tempore vel illo, & apud suum certum Sacerdotem, vel apud illum, de jure positivo est, quòd nec clarè sequitur ex Lege Evangelica quòd sic debeat fieri, nec tamen repugians. Talia sunt sine numero in reliquis quæ concernunt Dei cultum, & charitatem.

JURIS ECCLESIASTICI UNIVERSI PARS PRIMA. DE PERSONIS.

TITULUS PRIMUS. DE CLERICIS.

CAPUT PRIMUM.

De Clericis primæ Tonsuræ.

1. *Olim Tonsura ab Ordinibus non fuit separata.*
2. *Separationis occasio.*
3. *Idem semper servata.*
4. *A multis perverſè appetitur.*
5. *Perverſa intentio à Synodis, quomodo reprobata.*
6. *Sollicitudo Episcoporum circa Tonsuram.*
7. *Concordia ex illa sollicitudine servanda.*
8. *Quomodo hodie probanda Tonsura suscipiatur.*

ITEM quinque ut minus Ecclesie sæculis, nullos fuisse Clericos primæ tantum Tonsuræ, nullo minore, aut majore Ordine insignitos, saltem ostendit Motinus de Ordinationibus p. 3. *exercit. 25. cap. 3.* Idem ostendens; Tonsuram sæculis illis nunquam separationem ab omni Ordine dicitam fuisse, sed simul cum primo Ordine, velut titulum illius collationi annexam.

Sunt nonnulli viri eruditi, atque inter alios Joannes Mabillon in præfatione ad partem 1. sæculi 3. Benedictionum *num. 19.* & Chiffonius Lugus in scholiis ad *Canonem 13. Concilii Orléanensis 7.* qui contendunt contra Motinum (in nomine dicitur) Tonsuram, ante tempus à Motino præfixum, separationem, & ante illius ordinis susceptionem fuisse dicitam.

Quidquid sit de hac epocha separationis ante Tonsuram, in hoc tamen Motino consentiunt, marem illum *passus* Tonsuram ut quemdam quæsi ordinem præmitterendi ante omnis ordinis susceptionem, etiam Minorum, recentioris esse discipline.

II. Quæ autem occasione, tandem circa annum septingentesimum Tonsuram ab omni Ordine separari cepit, hæc verba enarrat Motinus: *2. Partem filios*

illos impuberes, tantum sed infantes Ecclesiasticis officia considerabant, & Episcopis instituendos offerbant. Eos Episcopi in eadem doctrina educandos, & instruendos curabant, ut essent Clerici reputandi velut seminarium, Eorum institutionem tenet aliquis à Clero præferebantur, atque ut plurimum Archidiaconus. Cum autem propter ætatis infirmitatem, Oblationem, aut Lecturam officii in Ecclesia fungi non possent, Ordines illos illis non conferuntur; sed solam Tonsuram cum veste Clericali, Tonsuram idem ab Ordine separantes, ut pueri illi Ecclesie Ministris parentum pietate devoti, ut prius sæculares & profani, hominum oculis comparerent. Longo post tempore, quod in pueris fiebat propter ætatis infirmitatem, in ætate valentibus usurpam est, Tonsuram Clericali, ut Ordo quidam ab aliis separatus, quibuscumque separationem collata est.

III. Quod latentibus sæculis invaluisse scribit Motinus, id non in Belgio dicitur, sed per totam Ecclesiam Latine receptum est, ut nimirum Tonsuram Clericali, antiquo Ordo quidam ab aliis separatus, quibuscumque separationem conferatur.

Neque insigniti Tonsura Clericali ab ea Clerici dantur nuncupantur, sed etiam de *foro* Ecclesie cordi tinnunt; & privilegia Clericali adipsantur; uti Episcopos ordinari ex Pontificali denuntiat: *Fili Chæriſſimi*, sic ad Tonsuram, *animadvertens asserit quod hodie de FORO ECCLESIE facti est.* & **PRIVILEGIA CLERICALLA sunt.**

IV. Hinc factum, ut plures, non minus Deo & Ecclesie servandis, sed biculis iudicii declinandi causa, & privilegia Clericali gaudendi Tonsuram Clericalem expererent; quos notavit Synodus Tridentina, eos ad Tonsuram non admittendos declinare, de quibus *probabilis conjectura non sit, eos non sæcularis iudicii figuram servare: hoc vero genus elegisse.*

Verum, cum in Belgio hæc à jurisdictione laicali exemptio quoad Clericos primæ Tonsuræ, serventibus,